

Globalna biblioteka cyfrowa Metafora czy rzeczywistość?

dr Marek Nahotko, IINiB UJ

Czym jest biblioteka?

- Biblioteka bierze udział w komunikowaniu publicznym, czyli instytucjonalnie zorganizowanej transmisji treści;
- Udział ten polega na organizacji dostępu, pośredniczeniu w obiegu i retransmisji komunikatów;
- Łącznie komunikacja publiczna polega na transmisji zespolonego dorobku myśli ludzkiej do społeczeństwa.

Komunikacja naukowa w Internecie: Globalna Biblioteka Cyfrowa

- Internet ma cechy zorganizowanej struktury, czyli specyficznej „instytucji”;
- Internet jest „instytucją” ogarniającą wysiłki wszystkich jednostek działających w zakresie (naukowej) komunikacji publicznej (i nie tylko publicznej);
- Jednostki takie (instytucje, osoby), funkcjonujące w obrębie Internetu, nazywam serwisami GBC;
- Internet służy do organizacji dostępu, pośredniczenia w obiegu i retransmisji komunikatów pomiędzy serwisami GBC a odbiorcami komunikatów.

Serwisy GBC

- Łącznie (naukowa) komunikacja publiczna w Internecie polega na transmisji zespolonego dorobku myśli ludzkiej:
 - od twórców,
 - poprzez serwisy GBC,
 - do... twórców.
- W nauce nie ma pisania bez czytania, a czytanie służy pisaniu.

Serwisy GBC

- „Miejsce” w Internecie, w którym tworzy się i archiwizuje zasoby obiektów cyfrowych i/lub wykonywane są komunikacyjne funkcje (usługi) globalnej biblioteki cyfrowej (organizacja dostępu, pośredniczenie w obiegu i retransmisja komunikatów).

Serwisy a usługi GBC

- Usługi to dowolne funkcje, które mogą być wykonywane na lub z jednym bądź wieloma obiektami cyfrowymi znajdującymi się w serwisie GBC;
- Realizacja usług w serwisie GBC zazwyczaj tworzy wartość dodaną do obiektu cyfrowego;
- Serwisy GBC przejmują wiele funkcji (a więc i usług) od tradycyjnych bibliotek, muzeów, archiwów i wydawnictw, często łącząc funkcje wielu tradycyjnych instytucji w jednym serwisie.

Nowe sposoby realizacji nauki

- Informatyczna Infrastruktura Nauki (Cyberinfrastruktura, e-Nauka)
 - Infrastruktura rozproszonej technologii komputerowej, informacyjnej i komunikacyjnej;
 - Integracja w Sieci narzędzi informatycznych, takich jak sprzęt obliczeniowy (do przetwarzania danych i sieciowy), sensory cyfrowe, obserwatoria, urządzenia służące prowadzeniu eksperymentów i inne przyrządy badawcze oraz usługi i narzędzia software'owe.
- Nauka 2.0
 - Oddolnie realizowana dyskusja o wynikach badań.

GBC w IIN

- GBC utożsamiana z całym systemem komunikacji naukowej, formalnej i nieformalnej;
- GBC jako infrastruktura serwisów sieciowych, abstrakcyjna struktura, na którą składają się wyspecjalizowane serwisy;
- GBC w IIN służy udostępnianiu informacji naukowej.

Cechy GBC

- Globalność/lokalność usług;
- Hybrydowość;
- Samoorganizacja;
- Transgraniczność.

Globalność i lokalność usług

- Obiekty w GBC tworzone i zarządzane są lokalnie;
- Globalnie są one udostępniane;
- Treści globalne oraz lokalne nie muszą się nawzajem eliminować, bo mogą podlegać wspólnej asymilacji;
- Następuje glokalizacja (global+local), inaczej fragtegracja (fragmentation+integration).

Hybrydowość GBC

- Z natury rzeczy w GBC mogą funkcjonować tylko obiekty cyfrowe;
- Znajdują się tu jednak również informacje o obiektach fizycznych, np. książkach, obiektach muzealnych, osobach, instytucjach, urządzeniach badawczych;
- Dzięki temu możliwe jest stosowanie GBC do identyfikacji i lokalizacji obiektów fizycznych, przechowywanych w bibliotekach naukowych, archiwach, muzeach, należących do władz różnego szczebla, przedsiębiorstwach i wszelkich innych miejscach, w których znajdują się zasoby ważne dla nauki.

Samorganizacja GBC

- GBC, tak jak np. globalny rynek nie jest instytucją;
- Jest to samoorganizująca się sieć technoludzka, nie dająca się w pełni sterować;
- Rządzą nią raczej procesy typowe dla systemów chaotycznych: złożoność powstaje z prostoty, a wyższy porządek z chaosu;
- W tym sensie GBC jest podobna do złożonych sieci społecznych, które nie posiadają zaprojektowanej architektury, lecz samoorganizują się na podstawie lokalnych interakcji wielkiej liczby członków i ich grup.

GBC jako obiekt transgraniczny

- Zamiast umacniać odmienności pomiędzy grupami społecznymi i społecznościami (na przykład pomiędzy grupami uczonych), pozwalają na porozumienia poszczególnych grup ponad tymi granicami i odmiennściami;
- Zawartość GBC może być wykorzystywana przez wiele społeczności. Dane gromadzone w ramach jednego serwisu z myślą o potrzebach określonej grupy badaczy mogą być wykorzystywane przez inne grupy, których członkowie prowadzą badania w innej dziedzinie. Każda z tych grup interpretuje dane w swoisty sposób, pomimo tego, że pobiera je ze wspólnego zasobu.

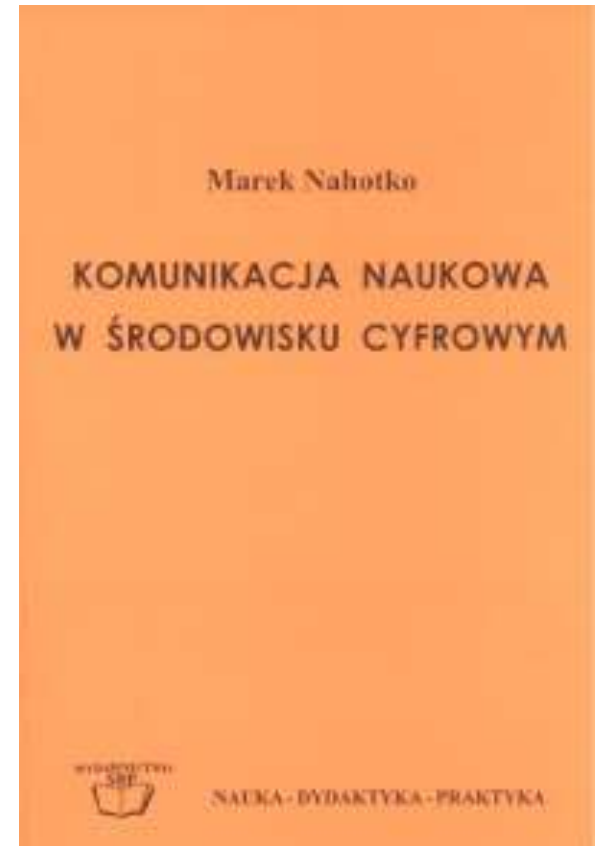
Co z bibliotekarzami?

- Niestabnąca rola bibliotekarzy w serwisach GBC;
- Praca rozproszona, w zbliżeniu z twórcami i (jednocześnie) użytkownikami informacji;
- Bibliotekarz wmieszany w wirtualny zespół badawczy (kolaboratorium).

Metafora czy rzeczywistość?

- Metafora – intuicyjne przedstawienie nowych zjawisk;
- Internet nie jest biblioteką w sensie dosłownym;
- Internet zasadniczo zmienił sposoby realizacji naukowego komunikowania publicznego, zmuszając do zmiany poglądu na bibliotekę, bibliotekarza i użytkownika.

Dziękuję za uwagę

✉ marek.nahotko@uj.edu.pl